

UKÁZKA Č. 1

Karel Hynek Mácha a hrad Houska

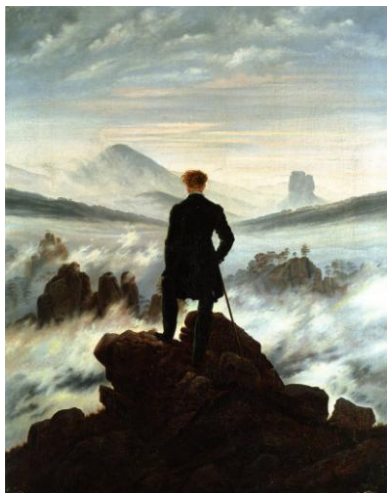
Milý Eduarde,

1. všechno se mi drolí pod rukama, v co doufám, zavadne, zas netušená naděje se zrodí... Starosti mám, s holčkou svou, Lori, s dítětem
2. svým, nechte si vyprávět, až se zas uvidíme. (...) Vejlet jsem podniknul co balzám na své chmurné rány. (...) Nazítří na silnici
3. litoměřické před Bohušovicemi mne přepadla nevýslovná touha, že když se dám vpravo, přes lesy a hory, za pár mílí doputuju k
4. Housce a Bezdězu a kdo ví, kdy je zas zhlídnu!
5. Došel jsem na Housku s druhé hodiny půlnoční. Císařský háv nebes, lesy šuměly nočním vánkem. Jasno všude, lampy
6. nepotřebí, v duši horší temnota. Jeť prý na hradě jáma, sluje jakási, vede do pekla. Jedni praví, že ji sám d'ábel vykopal, jiní, že
7. alchymisti prorazili. Jda po nádvoří, v hlubokých stínech zahlédl jsem temnější - otvor v podzemí. Do té pekelné jámy spustil kdys
8. zločince - Eduarde, mně té chvíle bylo zoufaleji, než dávnému odsouzenci - táhlo mě to v neznámé hlubiny stezkou neznámou! Pro
9. tu chvíli zažehl jsem borovou soušku, a Eduarde, já se toho odvážil - vlezl jsem do té díry. Chvíli sestupuju - podobné chodby bývaly
10. na Dobytčím trhu¹, co klučík jsem jimi prolézal - závanem z hlubin louč zhasla. Kolem děsivé nicoty, noha se třásla na výstupcích
11. kamení, chrastění kostlivců, světlo modravé, co odraz v hladině, v něm stíny jak strašidla... Když jsem k sobě přišel - Eduarde - já byl v
12. pekle - nebo v zimničních snách.
13. Mraky bledé, slunce nevidno, nebe povlečené obrovitou sítí pavučin. Povětrí sytila síra, prach a čoud štípal v plicích, že jsem
14. stěží dýchal. Pomíšený hluk se rozléhal, dunění a potlumené ryčení - lkala zem z roztaveného kamene. V útesech pískovcových
15. vyhlodaná doupata plála nadpřirozeným jasem, žlutým, sinavým. Kostlivci netvoří se vypínali nad vrcholky bradel, porostlých
16. sežehlými křovinami, ratolestí nevidět. Bytosti lidské s lícemi změněnými, za časté nevidomé, namnoze šaškovskou veteší oděné,
17. chvátaly v zástupech co vichřicí hnány rmutným labyrintem. Štvaly je Dantovy d'ábelsky chechtající se měchy s očima ohnivýma -
18. vsávaly a polykaly ty nešťastníky. Eduarde, já myslel, že zešílím - ouzkost a smutek mě pojaly ze strašlivé končiny. Pekelných nástrojů
19. jsem se nebál, dalo se jim utýct - zatracenců jsem želel, že se v hořkém chvatu míjejí, na sebe nepromluví, bez usmání, bez pozdravu.
20. Talácel jsem se valícím davem, nikdo si mě nevšiml, nikdo na mě nepohlédl. Až dívčina jakási v šedé elfí říze, zářivá co Anjel, ve
21. zlatých vlasech černou čelenku, obepínající tvář - pousmála se na mne. Přistoupil jsem k ní, v zoufání svým pravím: „Jsem v pekle...“
22. Zavrtěla hlavou - já se leknul, že mi nerozumí. Tu sňala z hlavy tenkou pásku, já se opakoval. Smála se, řkouc po česku zpěvným
23. hlasem, leč rychle a podivným přizvučením: „To si myslí mnohý... Po světě je hůř.“ Sáhla na skřínku, co u boku nesla, odklopila víko -
24. já uzřel živý obraz. Eduarde, ty vidiny se měnily a přelévaly - na nich skutečné peklo horoucí.
25. Člověk nemůže vypsát, co vidiny ukazovaly. Všeckny mé noční přístrachy se otevřely, všeckny temnoty, plameny, propasti,
26. lidi co larvy - kéž bych oči mohl otevřít mimo vidění své...! Rakev temnoty a červů, bolest, hrůznost nejděsivější, děsivější otevřeného
27. hrobu... Hrůza... Eduarde, kéž bych směl zapomenout! „Jestli toto není peklo, kde tedy jsem?“ táží se vyjeven - člověk je slabé zvíře.
28. „V Praze,“ předci, odvětila sličná Dídó. Mně se zatmělo před očima. Vzpomněl jsem na legendy, kdy člověk opustiv domov, vrací se
29. po řadě roků: „Který letopočet?“ vyhrkl jsem, doufaje, že žertem odpoví. „Dva tisíce šest,“ pronesla. Zakroužila prstem po čele -
30. zmizela mi. Já jí nevěřil, Eduarde - budoucnost nemohla být hrozivější mých nočních můr! Bloudil jsem mezi domy - útesy, tak vidím v
31. povzdálí utěšené villy, zeleň, bílé zídky... Utíkal jsem k nim: zas nebylo vidět živáčka, jen psi štěkali za vysokými ohradami. Najednou
32. zhlídnu kovový plot, kolem trocha křoví, uvnitř jáma, zpuštělé rozvaliny - smetí kolem...!
33. Já to místo poznal, Eduarde - poznal jsem ho! Kdybych paměť ztratil, stála tam cedule, na ní ouředním hranatým písmem, špatným
34. českým jazykem sepsané, co za místo se zde nachází...
35. Já to místo předce znával, kolem lesy hluboké a stinné. Sedával jsem tu, slyšel hlahol rohů, třeskot mečů, zvonění pohárů v bujně
36. pitce! Ty ruiny ponuré - toť byvsí Hrádek krále Václava! Tma mě zachvátila - víc nevím. Zbloudil jsem na Housce, promočený rosou.
37. Zlý, divný sen hrozné tušení! Pište mi Eduarde - pište, co nejdříve!

Praha, 10. srpna 1836, Karel Hynek

¹ Dnešní pražské Karlovo náměstí.

UKÁZKA Č. 2

Caspar David Friedrich
(1774-1840)

UKÁZKA Č. 3

Mácha je slibným objektem nejen pro ziskuchtivé vydřiduchy, ale i pro slavomamské osobičky, které se snaží urvati ze slávy Máchovy trochu slávy i pro sebe. Najdou se totiž vždy různí lidé impotentního ducha, kteří nemohouce prorazit vlastními schopnostmi, přidržují se nějakého velikána a kořistí z jeho slávy. V letošním roce našlo se již dosti podobných štěnic a vší. [...] Z těchto štěnic a vší, ssajících slávu Máchovu, je předně nutno uvést různé více nebo méně bezvýznamné spisovatele a umělce, kteří se snaží získati popularitu úvahami, románky a básničkami o Máchovi, nebo obrazy a sochami Máchovými, jakož i zhudebňováním Máchových veršů a podobně. [...] Naštěstí běží však jen o příležitostné parasites, kteří zajisté příštím rokem na Máchu úplně zapomenou.

Jsou tu ovšem také, i když velmi poskrovnu, různí olysalí duchové, kteří si z nadbytku času a nedostatku jiných schopností, vzali za úkol sloužiti Máchovi doživotně a vybudovati si tak na slávě Máchově svoji kariéru. Takoví potentáti nemají nic kloudnějšího na práci, než s fetišistickým zaujetím sbíratí kdekou nejapnou zmínku a zprávu o Máchovi. Skoupili by každou židli, na níž seděl Mácha, jen kdyby se jim ji podařilo poznati a naléztí. Hrabou se neúměrně ve starých papírech, aby sehnali doklad pro každou vteřinu básníkovy života, aby zjistili kolikrát byl Mácha na tom či onom hradě nebo v jaké roli a kolikrát hrál na té či oné ochotnické scéně. Jsou hrdí, podaří-li se jim na příklad zjistiti, od koho si Mácha vypůjčil zlatku a pospíchají s takovými objevy do redakcí, které z nedostatku materiálu dopravají jejich hnidám místa. Kdyby se tito hnidopisci spokojili pouhým vyhledáváním takovýchto hnid ze života a díla Máchova, přecházeli bychom je s úsměvem a pohrdáním, ne-li s úporností a soucitem nad jejich idiotskými zájmy. Na neštěstí osobují si však tito hnídaři výhradní právo na Máchu a vystupují na jeho obranu pokaždé, když někdo chce dokázati, že Mácha nebyl žádným turistou, který slézal ze sportovních důvodů hrady, anebo člověkem, který se v lásce nezmohl na víc, než na přivánění ke kytici bezu. S puritánskou úzkostlivostí třídí své hnidy a uveřejňují z nich jen ty, které neodporují dnešnímu šošáckému pojetí Máchy. [...]